

Sander Salmu
Kliimaministeerium

Teie 01.10.2024 nr 19-15/24/4674
Meie 03.10.2024 nr 1.1-6/24/16976-2

Vastus päringule seoses teooriaeksamite küsimustega

Austatud Sander Salmu

Järgnevalt toon selgitused tekkinud olukorra kohta:

- 1) Transpordiamet korraldas 2023. aastal hanke uute liiklusteooriaeksami küsimuste saamiseks. Küsimuste uuendamise eesmärk oli eeskätt neid kaasajastada (liikluskeskkond muutub, lisandunud on uusi liiklejate grupe, teekatemärgistusi jms) ning oli eesmärk muuta eksamid kategooriate põhisemaks (oleme saanud korduvat tagasiside klientidelt, et miks puuduvad teooriaeksamil vastava kategooria küsimused ning miks tuleb teha iga kategooria juures sisuliselt B-kategooria teooriaeksam).

Kutse pakkumuses osalemiseks said kõik sellel hetkel tegevusluba omavad autokoolid koos teadmisega, et edukaks tunnistatakse kuni kolm pakkumust, mis vastavad hanke tingimustele ja saavad hindamisel enim väärtuspunkte. Kusjuures pakkumusi oli võimalik teha üksnes juriidilisel isikul, kes omas pakkumuse esitamise päeval kehtivat liiklusseaduse § 111 kohast tegevusluba või füüsilisel isikul, kes omas pakkumuse esitamise päeval kehtivat liiklusseaduse § 120 nimetatud mootorsõidukijuhi õpetamise õigust tõendavat tunnistust.

Hankes osales 11 pakkujat.

Hanke võitsid PhD Juri Ess (pakkumuse summa 0 eurot), OÜ Teooria (pakkumuse summa 0 eurot) ja Vitali Nester (pakkumuse summa 890 eurot). Parimad pakkujad valisime maksumuse ning esitatud proovitöö tulemusena kujunenud väärtuspunktide alusel. Kusjuures proovitöid hindas neljaliikmeline komisjon isikustamata kujul (st komisjon ei teadnud, kelle tööd nad hetkel hindasid). Komisjoni kuulusid sõidukite juhtimisõiguse osakonna spetsialistid: juhtimisõiguse valdkonnast, eksamineerimise valdkonnast, koolituste valdkonnast ja jalgratturite koolituste ning eksamite valdkonnast.

Küsisime pakkujatelt ka põhjendusi, miks on nende pakkumine 0 eurot. Nende vastus oli, et nad on huvitatud osalemisest ja soovivad panustada eksamiküsimuste koostamisse. Lisaks sellele oli meil teadmine, et pakkujate näol on tegemist oma ala ekspertidega, mistõttu pidasime 0 eurot tehtud pakkumisi põhjendatuks.

Eelarves oli planeeritud liiklusteooria eksamiküsimuste uuendamiseks 30 000 eurot.

- Kutse pakkumuses osalemiseks edastasime: 01.02.2023
- Pakkumuste edastamise tähtaeg oli: 15.02.2023
- Lepingud sõlmisime: märts, 2023
- Tööde teostamine: alates märts, 2023

- 2) Kokku saime hanke tulemusena 1200 uut liiklusteooriaeksami küsimust (iga töö teostaja tegi 400 küsimust). Küsimused koostati vastavalt määrusele nr 50 „*Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele*“ lisa 2 - Teooriaeksami temaatika ja vastamise piiraeg ning eksamiküsimuste arv ja temaatika olenevalt eksami sooritamise eesmärgist. Kusjuures teemad jaotati tööde teostajate vahel.

Tööd esitati tähtaegselt: august, 2023.

Sellele järgnes küsimuste kontrollimine. Kontrollimise käigus võrreldi küsimuse vastavust eelviidatud määruse lisale 2, liiklusseadusele ning kontrolliti faktilisi vigu. Samuti kontrolliti, kas küsimuse juures on olemas viited, kust küsimuse sisu tuleneb (viidete olemasolu oli hankes üks nõue). Küsimuste kontrollimisel osalesid sõidukite juhtimisõiguse osakonna spetsialistid: juhtimisõiguse valdkonnast, jalgratturite koolitamise ja eksamineerimise valdkonnast, mootorsõidukijuhtide eksamineerimise valdkonnast, kutseliste juhtide valdkonnast. Samuti kontrolliti üle tõlked- inglise keeles ja vene keeles. Kusjuures küsimusi kontrolliti mitme spetsialisti poolt (st. ühte ja sama küsimust kontrollisid vähemalt 2-3 spetsialisti). Peale kontrollimist said kõik tööde teostajad tagasiside koos parandusvajadustega või viidete lisamise vajadusega.

Peale hanke tulemusena valminud teooriaeksamiküsimuste esitamist ja nende vastuvõtmist 2023. aasta oktoobris, nägime selget vajadust visuaalide ühtlustamiseks (nt visuaalidel erinesid sõidukite kujud, hooned, liiklusmärkide suurused jms). Seetõttu otsustasime ka visuaalidel disaini ühtlustamiseks viia läbi hanke, mis lõppes 2024. aasta veebruari keskel visuaalide vastuvõtmisega. Hanke tehnilistes tingimustes kasutati samu värvikoode, mida ka küsimuste hankes. Samuti oli tingimustes kirjas, et kõik küsimuste koostajate poolt tehtud liiklussituatsioonid, sõidukite suunad, liikluskorraldusvahendid peavad jääma samaks. Visuaale hinnati vastavalt hindamise kriteeriumitele esitatud näidistööde alusel sõidukite juhtimisõiguse osakonna spetsialistide poolt.

Kuivõrd küsimuste sisestamise eel, selgus ka asjaolu, et 2019. aasta hanke tulemusena saadud küsimused on kahetsusväärsest võetud kasutusele viie erineva temaatika alusel koostatud testides (va traktor ja tramm), mis tegelikult määrusega muutus (st. enam ei sätestatud viite temaatikat, vaid jaotati teemad sisuliselt kaheks- liiklusohutus ja ülejäänud küsimused), siis otsustas Transpordiamet viia testid määrusega kooskõlla ning tellis vastava arenduse, mis kestis kuni 2024. aasta augusti keskpaigani.

Küsimused sisestati liiklusregistrisse kolme sõidukite juhtimisõiguse osakonna ametniku poolt. Küsimuse sisestamine süsteemi toimus kopeerimise ja kleepimise põhimõttel, otse küsimuste autorite esitatud dokumendist.

Küsimuste sõnastust sisestamisel ei muudetud, kuid tuleb tõdeda, et sisestamisel oli tekkinud inimlikke vigu- hetkel teadaolevalt on neid ilmnunud üheksal juhul.

Viimati muudeti teooriaeksami küsimusi 2019. aastal ning tänaseks on need kasutuses olnud juba viis aastat. Kusjuures on siinkohal ka oluline markeerida, et teooriaeksamite läbimise muutust tolleaegse küsimuste uuendamise järel ja nüüd, ei ole õige võrrelda, kuivõrd eelmisel korral muutus ka teooriaeksami lahendamise põhimõtted. Eelnevalt (enne 01.02.2020) sätestati määruses: „*Vastata tuleb iga küsimuse kõikidele vastusevariantidele, mida on kaks kuni kolm. Küsimus loetakse valesti vastatuks, kui kas või üks vastusevariant on vale või jäetud vastamata.*“ Peale seda (alates 01.02.2020) sätestati määruses: „*Teooriaeksamil tuleb vastata kõikidele küsimustele. Ainult üks vastusevariant on õige. Küsimus loetakse valesti vastatuks, kui vastusevariant on vale või jäetud vastamata.*“ Seega koos küsimuste kasutusele võtmisega muutus küsimustele vastamine- ainult üks vastusevariant on õige, mis tookord lihtsustas oluliselt teooriaeksamite küsimustele vastamist.

- 3) Suurim muudatus võrreldes varasemate liiklusteooriaeksamite küsimustega on hanke tulemusena saadud küsimuste koguarv (kokku 1200). Kusjuures kasvas oluliselt ka kategooriapõhiste küsimuste arv testides ning visuaalidega küsimuste koguarv, mida vastavalt hanke tingimustele pidi olema 25% küsimuste arvust (kõikidel tööde teostajatel).
- 4) Esmase valideerimise käigus otsustati kasutusele mitte võtta suurusjärgus 100 küsimust, mida ka eksamisüsteemi ei sisestatud. Küsimused, mida esmase valideerimise käigus ei sisestatud olid liialt spetsiifilised, kuid sisult siiski sobilikud, et need hiljem ümber sõnastades kasutusele võtta.

Peale uute eksamiküsimuste kasutusele võtmist arvestasime kiirelt tagasisidet ning analüüsid enam valesti vastatud eksamiküsimuste statistikat ja sisu, eemaldasime juba kasutusele võetud küsimuste hulgast veel suurusjärgus 20 küsimust.

Tagasiside ja tulemused peegeldasid, et tõenäoliselt oleksime pidanud olema küsimuste hindamisel veelgi konservatiivsemad ja mõistma, et veel enam küsimusi on jätkuvalt eksamineeritavatele liialt spetsiifilised või nõuavad neilt suuremat keskendumisvõimet või laiemaid teadmisi.

Transpordiamet küsimuste sõnastust või teksti muul moel enne nende kasutusele võtmist ei muutnud.

- 5) Uued teooriaeksamite küsimused võtsime kasutusele järgnevalt: C1, C-kategooria alates 12.09.2024, CE-, D-, DE-kategooria teooriaeksamid alates 13.09.2024 ja B-, BE-kategooria alates 19.09.2024. Toodud tabelis tumedama värviga on tulemused uute küsimuste kasutamisel, heledamaga vanade küsimuste kasutamisel.

Liiklusteooriaeksamite läbimine päevade lõikes (perioodil 11.09-30.09):

	11.09	12.09	13.09	16.09	17.09	18.09	19.09	20.09	23.09	24.09	25.09	30.09
C1,C	78%	0%	0%	0%	0%	8%	17%	18%	19%	19%	20%	74%
arv	9	48	3	3	2	12	41	56	16	21	56	140
CE	67%	60%	60%	-	30%	45%	50%	23%	0%	38%	25%	67%
arv	6	5	5	0	10	11	2	13	1	8	8	3
D,DE	100%	100%	60%	-	0%	0%	0%	0%	0%	0%	33%	100%
arv	3	1	5	0	2	2	3	1	2	2	3	2
B	75%	75%	66%	71%	77%	75%	6%	9%	8%	10%	10%	85%
arv	113	126	74	52	133	112	94	100	59	111	164	114
BE	80%	100%	100%	100%	100%	75%	0%	29%	0%	0%	38%	100%
arv	5	1	4	3	3	8	7	7	2	5	9	8

- 6) Transpordiametile on tagasiside äärmiselt oluline ning arvestades kõiki asjaolusid otsustasime taastada teooriaeksamid eelmiste küsimustega 30. septembrist.

01.10.2024 kohtusid Transpordiameti esindajad (peadirektor ja Liiklusteenistuse direktor) Eesti Autokoolide Liidu juhatusega ning Kliimaministeeriumi esindajaga, kus kuulasime ära liidu mõtted ja ettepanekud. Muuhulgas leppisime kokku, et hakkame kohtuma regulaarselt ühel korral kvartalis, kus räägime läbi ja arutleme hetkel aktuaalsetel teemadel ja lisaks võtame koostöös Kliimaministeeriumiga ette juhtimisõiguse koolitamist ja eksamineerimist puudutavad ja nende teemadega seotud määrused (sh liiklusseadus), et leida üles vastuolud, vananenud käsitlused ning need kaasajastada.

Liiklusteooriaeksami küsimustega seonduvalt oleme otsustanud esmalt Transpordiameti siseses töögrupis (sõidukite juhtimisõiguse osakonna spetsialistid, liiklusohutuse osakonna liiklusekspertid ja liikluskorraldusekspertid) eksamiküsimused uuesti üle vaadata, vajadusel korrastada küsimuste sisu ja vastuste variante (sh visuaale).

Seejärel valideerime küsimused väliste ekspertidega (sh anname võimaluse määrata mõlemal erialaliidul oma esindajad küsimuste valideerimisel, samuti kaasame liiklusjuristi ja/või ülikoolide esindajad). Peale neid töid korraldame enne küsimuste eksamineerimisel kasutusele võtmist testgruppides valminud küsimuste testimise, et küsimusi ka reaalselt klientide kaudu testida.

Kaalume edaspidi küsimuste avalikustamist Transpordiameti veebilehel, mis annab võimaluse juhikandidaatidel oma teadmisi liiklusohutuse ja liiklusreeglite osas parendada ja seeläbi tõsta ka hilisemat liiklusohutust meie teedel. Seda käsitlust võimaldab meie uue eksamisüsteemi eripära, kuna teooriküsimuste vastuste variandid muudavad süsteemis igakordselt küsimuse all järjekorda ning küsimusi ei ole seega võimalik enam pähe õppida. Loodetavasti koosneb liiklusteooriaeksami küsimuste pagas tulevikus suurusjärgus ca 2000 küsimusest. Seetõttu olemegi võtnud plaani vaadata üle kõik küsimused – nii hetkel kasutuses olevad kui ka viimase hanke tulemusena saadud küsimused ja need kõik aktiivsesse kasutusse saada hiljemalt uueks aastaks.

Meie eesmärk on, et liiklusesse jõuaksid ainult juhid, kelle teadmised ja oskused vastaksid nõuetele, et nad oleksid ohutud nii iseendale kui kaasliiklejatele, tunneksid reegleid ja oskaksid kaasliiklejatega ja kõige ümbritsevaga arvestada.

Transpordiameti jaoks on kindlasti oluline aus ja avatud koostöö erialaliitudega ja usaldus nende esindajate poolt. EAKL-iga konstruktiivne koostöö sai uue alguse juhtkondade tasandil kohtumisega 01.10.2024.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Priit Sauk
peadirektor

Ave Smirnov
58134906, Ave.Smirnov@transpordiamet.ee